

Julkisten hankintojen ekologiset tavoitteet – Kommenttipuheenvuoro

JÄKKI-ryhmän kokous 12.12.2024

Erityisasiantuntija Tuulia Innala

Yleistä

- Perustuu Hankinta-Suomen kansalliseen hankintastrategiaan, jossa ekologinen kestävyys on yksi kahdeksasta tavoitteesta.
 - Osa-alueet: ilmastonmuutos, luonnon monimuotoisuus ja luonnonvarojen käyttö
 - → Ekologisia tavoitteita asetetaan rinnakkain **hiilijalanjäljen, luontojalanjäljen vähentämiselle ja kiertotalouden edistämiseksi** vuoteen 2035 valtion tasolla.
 - → *Positiivista, että kestävyyttä pyritään tarkastelemaan eri näkökulmista.*
- Tavoitteet ovat kansallisia tavoitetasoja, eivät hankintayksiköitä sitovia tavoitteita ja on tarkoitus hyväksyä valtioneuvoston periaatepäätöksenä.
 - → *Kunnille tärkeää on, etteivät kriteerit ole hankintayksiköitä sitovia.*
- Julkiset hankinnat: **palvelu-, urakka- ja tavarahankintoja**. → *moninainen ryhmä, jonka haaste on, että ne eivät ole yhteismitallisia toisiinsa tai suhteessa kriteereihin ja tavoitetasoihin (jätteenkuljetus vs. musiikkitalo vs. tietokone)*
- Prosessissa hyvä, että tavoiteasetannassa on keskitytty **tutkimustiedon perusteella vaikuttavimpiin hankintakategorioihin**
 - esim. rakentamiseen, ajoneuvoihin, työkoneisiin ja kuljetuspalveluihin sekä elintarvikkeisiin ja ateriapalveluihin

Yleistä

- Aiheesta ohjeistus on tarpeellista ja siksi on hyvä, että tavoitteita ja kriteerejä kehitetään. → *tulisi vielä avata paremmin konkreettisiksi toimiksi tai kilpailutuskriteereiksi hankintayksikkötasolla, esimerkit*
- Useassa EU- tai kansallisessa säädöksessä asetettu tiettyjä sitovia tavoitteita jo nyt, esim. puhtaiden ajoneuvojen direktiivi.
 - Tuotu tai tuodaan kansalliseen lainsäädäntöön.
 - Monimutkaistaa hankintatoimintaa.
 - Pohdituttaa ekologisten tavoitteiden suhde säädöksistä tuleviin (sektoroituihin) vaatimukseen sekä kokonaiskestävyyden koordinointi.
- Epäselväksi jää, millä tavoin kansallisia kriteerejä on tarkoitus jalkauttaa käytäntöön.

Kriteereistä

- **Tavoite: Kriteerit kunnianhimoisia, mutta toteuttamiskelpoisia**
 - Hiilijalanjäljen ja luontojalanjäljen sekä kiertotalouden kriteerit vaikuttavat osassa kategorioita eri mittaisilta (vrt. laaja hiilijalanjälki vs. yksityiskohtaiset pakkaus(jäte)tavoitteet)
 - Kiertotalouden kriteerit näyttävät toistaiseksi olevan kovin jäte-/pakkausjäte-/pakkauspainotteisia.
 - Avoin kommentointimahdollisuus hyvä asia sinänsä, mutta kyselyt haasteellisia vastata ellei ole perehtynyt asiaan. Voi verottaa vastaajien määrää tai vastausten laatua.
 - Kriteerien arviointi vaatisi perehtymistä asiaan, monen tasoista osaamista ja tiedon koordinoitua vastaajaorganisaatioissa sekä taustahankkeiden ymmärtämistä.
 - → Esim. käsite luontojalanjälki voi olla vaikea ymmärtää. Mitä toimia hankintayksiköltä edellyttää konkreettisesti esim. uudisrakentamisen hankinnoissa luontojalanjäljen vähentämistavoite 15 %?
 - → Onko luontojalanjäljen laskenta siten vakiintunutta, että se voi ohjata päätöksentekoa ja johtamista? Mistä tietää eri tuotteiden luontojalanjäljen vertailua varten? Onko tuoteselosteessa valmiina?
 - → Kiertotalouskriteerit hankintayksikön näkökulmasta em. konkreettisempia

Lopuksi

- Hankintakriteerien ohella on kehitettävä toimintaa yleisesti siihen suuntaan, että tarjoajilla on mahdollisuus tarjota tavoitteiden mukaisia tuotteita ja palveluita. Kyseessä on monisuuntainen prosessi, jossa hankinnat ovat vain osa ketjua kohti kestäväää toimintaa.

Tuulia Innala
tuulia.innala@kuntaliitto.fi

www.kuntaliitto.fi
www.kommunforbundet.fi